

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Motto: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

IV. ÅRG.

STOCKHOLM, 15 NOVEMBER 1915.

Nr 22.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakargatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.
Prenumeration genom posten:
Pris för 1915 1 krona.
4-de kvartalet 30 öre. Lösenummer 5 öre.
För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Livsmedelsfrågan.

Det kan möjligen synas egendomligt, att i en tidning med det syfte som Rösträtt för Kvinnor har, komma med en fråga av i ovanstående rubrik angiven art. Rösträttskvinnor ha emellertid många gånger förr visat, att det för dem icke endast gäller att ensidigt arbeta på erhållande av vissa rättigheter inom samhället, utan att de, när det gäller, också vilja ställa sig solidariska med och stödja hjälpbehövande medsystrar. Sådana finnas i år flera än någonsin och äro främst att söka bland husmödrarna, icke bara inom de mindre bemedlade klasserna i de stora städerna, utan kanske i ändå större antal ute i landsbygden, där kommunika-tionerna äro få och åtgärderna för mildrande av dyrtiden äro otillfredsställande eller inga. De, som sitta med sin säkra, om än begränsade inkomst, ha nog svårt att fatta vilka verkningar dyrtiden redan haft i de många små hemmen runt om i Sveriges bygd, där under normala förhållanden inkomsterna nätt och jämt räcka till för det nödvändiga. Det är emellertid ej svårt att räkna ut, att i sådana hem den stundande vintern kommer att medföra umbäranden och försakelser av många slag.

Ja, vad skola nu vi rösträttskvinnor kunna göra åt den saken. Jo, den som vaknat upp till så pass starkt socialt medvetande, att hon låtit inregistrera sig i rösträttskvinnornas led, har säkerligen också öppen blick för de brister i organisationen av livsmedelshandeln, som på många håll äro en bidragande orsak till att priserna äro så uppskruvade, och att tillgången på de billigaste livsmedlen är så ringa. Hon har framför allt också mod och självtillit nog att undersöka förhållandena och försöka få vederbörande att rätta det som är galet. Vad särskilt angår frågan om ett ingripande från kvinnornas sida på det område jag antytt, måste vi komma ihåg, att det här gäller svårigheter för husmödrar, som många gånger ej förstå varpå bristerna bero och som ofta tro, att de äro oundvikliga, och att man måste finna sig i allt.

Från offentligt håll ha som bekant åtskilliga åtgärder vidtagits i livsmedelsfrågan för att mildra dyrtiden. Strax efter krigsutbrottet tillsattes en statens livsmedelskommission och

Krig är det fullkomligaste och mest oinskränkta uttrycket för de maskulina egenskaper, som äro kvinnornas fiender, liksom det är det slutliga resultatet av en civilisation, som vilar på en oinskränkt tävlan i rustningar. Där varest kriget och de känslor, som utgöra dess förutsättning, hållas såsom det högsta goda, där finnes intet rum för kvinnorörelsens ideal. Där finnes ingen annan plats för kvinnorna, än den de hittills innehåft.

Rosa Mayreder.

snart nog även lokala livsmedelskommissioner litet varstades i landet, vilka senare skulle säkra livsmedelstillgången var på sin ort, ta initiativ i frågor, som beröra livsmedelshandeln o. s. v.

I allmänhet ha livsmedelskommissionerna ansett sig kunna reda upp saken utan hjälp av kvinnans, på vissa delar av detta område, obestridda sakkunskap. Där de lyckats, är ju ingenting att invända, ty huvudsaken är dock, att man söker göra det bästa möjliga av förhållandena. Där så ej varit fallet, är det emellertid en skyldighet för var och en, som känner, att det brister, och kan göra något för att avhjälpa det, att ej stillatigande se på. Där anledning finns att önska förbättrade förhållanden, tag reda på hur livsmedelskommissionen är sammansatt, vad den utträttat och vad den planlägger för vintern. Om så behövs, sök att få kommissionen tillökad med lämpliga personer, se till att den kvinnliga sakkunskapen då också blir representerad o. s. v.

Några exempel på frågor, som kräva särskild uppmärksamhet från kvinnornas sida, vill jag här nämna. Först och främst är det en viktig sak att se till, att mjölkfrågan ej blir försummad. Inte nog med att priset på mjölk stigit över hela landet, på många håll råder dessutom svår mjölkbrist. Ja, det finns trakter, där folk får gå ur gård i gård och tigga att få köpa litet mjölk. En av de lokala myndigheternas uppgifter är att tillse, att, så långt möjligt är, rättvisa tillämpas vid utminuterungen av mjölken. Från vissa håll hör man, hur de förmögna kunderna först bli tillgodosedda med så mycket mjölk de behöva, åt de övriga får det sedan räcka som det kan. Om betalning lämnas kontant, bör man kunna fordra, att fördelningen sker så, att familjer med barn först erhålla vad de behöva, sedan få de andra ta vad som blir över. Vidare bör tillses, att även sådana matvaror föras i handeln, som ej ge mellanhanden så stor förtjänst, men som äro viktiga för allmänheten på grund av högt näringsvärde och jämförelsevis billigt pris, och att dessa finnas att tillgå i så stor utsträckning, som är behövt. Det är ej ovanligt, att man får höra, att t. ex. färsk sill ej lönar sig att föra i handeln, emedan den ger för liten vinst. Ja, av offentliga myndigheter

(Forts. å sid. 5.)

»Kvinnlig värnplikt.»

Frågan om kvinnlig värnplikt, eller hellre ett kvinnoår, är ingalunda ny, tvärtom har denna fråga vid olika tillfällen ingående och livligt diskuterats inom rösträttsföreningen.

Det var på kvinnoårets dagen i Karlstad år 1907, som fru Gerda Hellberg första gången föreslog anordnandet av ett obligatoriskt kvinnoår för Sveriges unga kvinnor, varigenom de skulle erhålla en allsidig utbildning i de arbeten som inom ett hem böra tillkomma en kvinna. Förslaget debatterades ivrigt och blev även föremål för stort intresse från pressens sida. Idén, som legat fru Hellberg varmt om hjärtat, återupptogs på kvinnorösträttsmötet i Huskvarna sommaren 1915, då fru Hellberg talade om Rösträtt och rashygien och formade slutet av sitt föredrag till en kraftig vädjan för de unga kvinnornas utbildning. Hon yttrade därvid bland annat följande:

”Idealet vore, att staten införde ett kvinnoår, en obligatorisk kurs i modersvård för de unga flickorna i 15-18 års åldern. Det är kvinnor, fyllda av ansvarskänsla och medvetna om livet samhället behöver, mödrar, som man kan vädja till, när det gäller de nya individernas fostran, och som inte stå svarslösa och oförstående inför tidens många problem. Vi måste bortse från överklassen, som är i minoritet och se förhållandena ur arbetarklassens synpunkt. Blev den klassens kvinnor undervisade i modersvård, uppfostrade till ansvar, så bleve de våra bundsförvanter i kampen mot alkoholismen, prostitutionen och storindustralismen, som tära på släktets livsnerv, och de bleve även våra bundsförvanter mot kriget, som tillintetgör de livsdugligaste och är den värsta fienden till all rashygien.”

Även dr. Karolina Widerström har gjort sig till förespråkare för tanken på ett kvinnligt värnpliktsår och inledde en diskussion härom i Stockholms F. K. P. R. år 1910. Hon berörde de olika förslag som framställdes i frågan och som huvudsakligen gått ut på att värnplikt skulle bestå i en viss tids utbildning i sjukvård. Emellertid ansåg hon inte denna utbildning vara lämplig, utan hade i stället tänkt sig att de unga kvinnorna under sin värnplikts-tid skulle utbilda sig för sina moderliga och husliga plikter. Den lämpliga undervisningen för detta ändamål borde omfatta hälsovård, personlig hygien, bostads- och samhällshygien, barnavård och rationell matlagning. Värnplikten hade talarinnan tänkt sig skulle fullgöras under 18-20 års åldern, eller åtminstone innan 25 år uppnåtts. Ett av dr. Widerström framställt re-

Valen i Förenta Staterna.

För Rösträtt för Kvinnor.

Av Edwin Björkman.

Första tisdagen efter första måndagen i november — d. v. s. den 2 — ägde som vanligt val rum i ett antal amerikanska stater. Detta är emellertid vad där kallas ”an off-year”, vilket innebär att valen ej hade någon direkt förbindelse med den nationella styrelsens sammansättning. Presidentvalet äger rum nästa år, då även samtliga kongressmän och omkring en tredjedel af senatorerna måste underkasta sig folkets dom. De nu hållna valen av ämbetsmän inom de särskilda staterna ha ej haft något som helst inflytande på den närvarande demokratiska administrationens ställning, ehuru den å mellanårens valdagar vanliga förskjutningen åt oppositionssidan troligen ägt rum och naturligtvis av republikanerna tydes som ett förebud om deras nästa år förestående seger.

Under sådana förhållanden är det troligt, att en hel del av det allmänna intresset i valen koncentrerats på de folkomröstningar som ägt rum i staterna New York, Massachusetts och Pennsylvanien för att bestämma huruvida den politiska rösträtten skulle utsträckas även till kvinnorna. I var och en av de omnämnda staterna tog omröstningen formen av ett enkelt ja eller nej, registrerat med hänsyn till ett konstitutionellt ändringsförslag. Den för dylikt ändamål brukliga valsekeln utgör stundom en del av den, å vilken de röstande ha att uttrycka sitt val av statsämbetsmän. Oftare särskiljes den helt och hållet och lägges i en särskild valurna; som regel kan emellertid fastslås att resultatet med hänsyn till alla omröstningar å konstitutionella ändringsförslag beräknas sist och sällan bli kända förrän ett par dagar efter de övriga valresultaten.

Detta är av vikt att ihågkomma i sammanhang med läsningen av de underrättelser om valutgången, som av några Stockholmstidningar gavs mindre än tre dagar efter valets avslutande. Dessa baserades å ett Londontelegram av den 4 november, vari det sades att ”valen i Massachusetts, Pennsylvanien, New York och New Jersey blevo ett stort nederlag för kvinnorösträtten.”

Omröstningen i New Jersey ägde rum den 19 oktober och påstås ha resulterat i rösträttsreformens avslående med en majoritet av 50,000 — en siffra, som synes oerhörd här, men som måste bedömas i förhållande till hela det av-

solutionsförslag upplästes och antogs av mötet.

Det förlösande ordet i denna diskussion har sagts av dr. Lydia Wahlström, som avslutar en ledande artikel i samma ämne i Rösträtt för Kvinnor för den 15 juni 1913 med det antagandet att frågan ”säkerligen icke kommer att bli verklighet förrän just när kvinnorna fått rösträtt”.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textside pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakargatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. Norr 600, Allm. tel. 147 29, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

givna röstantalet för att dess verkliga innebörd skall kunna förstås.

Att kvinnosaken även lidit nederlag inom de tre stater, som gingo till omröstning den 2 november, är blott alltför troligt. Staterna ifråga äro bland de äldsta, största, mest konservativa och mest korrupta i unionen. Alla tre innefatta miljonstäder, inom vilka kvinnorösträtten alltid finner sina värsta fiender. Alla tre äro ökända för sina oerhört mäktiga och djupt inrotade politiska "maskiner". Det hade varit nära nog ett underverk, om kvinnorna redan nu segrat i en av dessa stater. En dylik seger hade inneburit, att kvinnorösträttens genomförande i de återstående staterna reducerats till litet mer än en formsak, då intet politiskt parti därefter skulle vågat motsätta sig de redan röstberättigade kvinnornas önsknings i detta avseende.

När emellertid Londotelegrammet ifråga talar om ett "stort" nederlag, så måste detta betraktas som en ren gissning, troligen baserad på några få, jämförelsevis tidigt kända resultat från storstäderna. Adjektivet stort måste här innebära antingen att procenten av nej-röster vida övervägt den av ja-röster, eller ock att endast ett försvinnande litet antal valmän brytt sig om att rösta på förslaget. Det senare alternativet kan, på många grunder, anses i förväg uteslutet, medan, å andra sidan, verkliga antalet röster avgivna för och emot i de tre staterna knappast kunde vara känt förrän efter telegrammens tryckande här i Stockholm. I detta sammanhang måste även tidsskillnaden ihågkommas: då valen avslutades vid 7-tiden den 2 november, hade redan den 3 november inbrutit här i Stockholm.

Stort eller litet, är det troliga nederlaget i tre sådana stater kännbart nog för kvinnorna — och särskilt i New York, där de i aderton månader arbetat med en iver, en grundlighet och en självupppoffring väl värda en bättre utgång. Min hustrus nära förbindelse med detta arbete har givit mig ett utmärkt tillfälle att bedöma dess natur, och på grund av vad jag sålunda lärt känna, måste jag säga, att kvinnornas kampanj i staten New York under år 1915 utgör en av de mest beaktansvärda ansträngningar, som någonsin gjorts av en samhällsklass för vinnandet av politisk likställighet. Och när de slutliga valsiffrorna hitkomma, tror jag också det skall framgå, att denna ansträngnings resultat ej varit så obetydliga som hittills erhållna underrättelser synts antyda. Om i New York kvinnorna lyckats vinna ett par hundra tusen röster för sin sida, så innebär detta ett oerhört framsteg, hur många röster än må ha avgivits å andra sidan.

Och naturligtvis ha kvinnorna i alla de ifrågavarande staterna börjat en ny kampanj dagen efter valet. Allt är för dem blott en tidsfråga. Alla nederlag äro blott tillfälliga. Redan nu erkänna den stora republikens mest framsynta politici, att kvinnorösträttsfrågan måste anses avgjord till kvinnornas förmån. Tiden för reformens genomförande i den ena eller den andra staten är endast en detalj. Nästa höst komma nya omröstningar att äga rum i ungefär femton stater, och icke ens den mest reaktionära amerikan vågar hoppas, att utgången då skall bli överallt ofördelaktig för kvinnorna. Om blott två eller tre nya stater av dem då vinnas, blir följden densamma, som om de nu vunnit i en av de tre stora östra staterna: politikerna skola ej längre töras sätta sig på tvären.

Så tillvida har kvinnornas politiska agitation bedrivits inom de olika staterna med avsikt att vinna dessa var för sig. Härefter kommer den troligen mer och mer att omläggas efter nationella linjer. Allt efter som antalet sta-

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Kungl. Hofleverantör

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 5048 Prover t. landsorten skänkas gratis o. franco.

Låt kemiskt tvätta
fa och pråva Ed
ra kostymer hos
oss och Ni blir
belåten.

Örgryte Kemiska

Tvätt- och färgeri Aktiebolag Göteborg

De neutralas förpliktelser.

OM BELGIERNAN NU. Av Anna Lindhagen. Tidens. Förlag, Stockholm. Pris kr. 1:50. Säljes till förmån för belgierna.

Anna Lindhagen talar i denna sin varma, eldiga bok om ett förakt, som kan döda den egna själen, och som man till varje pris måste värja sig för. Den känslan känna vi nog numera till litet var, vi som icke kunna förgylla upp mordandet med fraser, vi som med fasa och förtvivlan se, huru nära bestialiteten är förknippad med själva mänsklighetens väsen — hur litet vi hunnit få bort av djurisk okänslighet, dumhet och råhet.

Vi känna allt för väl igen den känsla av vämjelse vid vårt eget släkte, som då ofta griper oss, en avsky och leda, vilken fräter sönder hjärtat. Och därför känna vi också så väl igen den fruktan att alldeles fördärva oss själva med förakt, som kommer oss att i minnet söka fasthålla alla de goda, ädla, uppoffrande drag mänskligheten dock visat även under denna djuriskhetens renässans, ljusglimtar i mörkret, som säga oss att godhetens, ädelmodets, storsinnets och klarsynthetens ledfyror icke varit inbillningens bedrägliga sken utan funnits och ännu finnas i verkligheten. Sådana ljusglimtar ha bland andra varit Liebknechts protest, Romain Rollands artiklar, kvinnokongressen i Haag och sist, men icke minst, belgiernas hållning under den tyska ockupationen och deras rörande, tysta, sega kamp för att hjälpa sig själva och stå emot.

Om detta sista är Anna Lindhagens lilla bok ännu ett, i sin enkla, djupa, genomlevade äkthet oförglömmeligt dokument. Man får av den boken det absoluta intrycket, att vad hon där skrivit, även det otroligt hemska om de tyska grymheterna, är sant! Ja, man tvingas tro det! Eljes försöker man ju, pådriven av den kanske feiga känslan av självbevarelsedrift, att i det längsta tvivla. Man vill icke tro, att Goethes, Kants och Schillers land gått lika långt i förvildning som de ryska horderna, ja än längre, emedan i de tyska brutaliteten är väl ordnad.

ter med kvinnorösträtt ökas, blir det möjligt för kvinnorna att utöva större tryck på och inom kongressen, och därmed måste naturligtvis följa en tendens att söka vinna slutmålet genom ett enda stort slag i stället för genom många småslag. Detta kommer dock blott att innebära en modifikation, ej ett övergivande av arbetet inom de olika staterna. Ty även om kongressen skulle antaga den önskade förändringen av republikens konstitution, så blir denna ändring dock ej lag, innan den blivit vederbörligen accepterad inom en majoritet av republikens samtliga stater.

Troligen blir nästa år det avgörande. Demokratiska partiet kommer då nästan säkert att göra fordringen på rösträtt för kvinnorna till en del av sitt officiella program. Och hur uppmanande de just hållna valen än må betraktas av republikanerna, så kan president Wilsons återval likväl anses som avgjort, så framåt han är villig att ännu en gång bli uppsatt som sitt partis kandidat. Med andra ord, utsikterna för kvinnorösträttens slutliga seger inom de Förenta Staterna ha aldrig varit ljusare än de äro just nu.

Man har kanske också blivit trött och led av allt detta klichéartade partitagande, allt efter hemmagjorda politiska åsikter, som grasserar här hemma, där man, om man är radikal, gemast nödvändigtvis skall vara ententevänlig, medan man ändå absolutare, om man är högersinnad, bör vara mera tysk än tyskarna själva. Man svarar kanske på dylikt, att över sådana konjunkturbegrepp som ententen och centralmakterna, ja över sådana tidsbegrepp som fransman, tysk eller ryss står evighetsbegreppet människa, och att man inför det känner alla konstgjorda distinktioner och spekulationer smälta ner i en enda stor sorg, en enda stor förtrytelse över att människan sålunda förräder begreppet människa. Men då händer det ofta, att man får endast oförstående grin till svar. För allt för få i Sveriges land har det gått upp, att vi som nation svikit vår plikt mot kulturen, då vi icke i likhet med Holland och Schweiz begagnat oss av vår neutralitets och freds privilegier för att fullständigt opartiskt bliva de av krigen lidandes hjälpare för stunden, och för framtiden det lugna sanningssvittnet, vilket hopsamlat de olika, alla mot varandra stridande vittnesbörderna om begångna oförrätter, vägt dem mot varandra och bevarat de äkta, sammanfattande resultaten av undersökningen för alla tider — en kulturens sörjande vän och domare. En bra mycket större och vackrare roll än den Sverige valt nu med allt dess kortsynta käbbel, dess aktivism och germanism, allt dess lidelsefulla partitagande.

Dock, vi enskilda, som ännu äro "ljumma" nog att vara neutrala, som av någon obegriplig envishet sätta begreppet människa över allt annat, få väl försöka att i vår ringa mån så gott vi kunna rädda några spillror av sanningen... för våra egna hjärtan åtminstone.

Och som ett led i denna strävan hälsa vi Anna Lindhagens hovsamma, sorgsna och värdiga lilla bok med dess av inre sanning medaljskarpt präglade sidor, vilka komma en att glömma sig själv och sin sorg, sin leda och sitt förakt för en enda brinnande önskan — att hjälpa — så gott man kan, med vad man kan — blott hjälpa, hjälpa!

Bara med att köpa boken hjälper man något litet.

Gör det då — gör det genast!

Anna Lenah Elgström.

Ny konsulentverksamhet.

Av Tobaksmonopolet har upprättats en upplysningsbyrå för de arbetare och arbeterskor, som genom monopolets ikraftträdande blivit arbetslösa. Upplysningsbyrån har sin uppgift i att giva råd och upplysningar angående val av nya levnadsbanor, igångsättande av utbildningskurser i olika yrken, anvisningar angående placeringen av de utbekomna ersättningsbeloppen m. m. dylikt. Till konsulenter vid denna byrå har utsetts fru Gertrud Törnell, fru Ella Billing och fru Edit Almén.

Fröken Huldts avsäger sig.

Lärarinnan vid Strängnäs elementarlärarverk för flickor, fröken Ninni Huldts, som blivit kallad till ledamot av lärarelönenämnden, har hos regeringen anhållit att bli entledigad från uppdraget, vilket hon säger sig av flera skäl varken vilja eller kunna mottaga.

Politiskt kvinnomöte i Köpenhamn.

Både upplysnings- och agitationsvis har man i Danmark börjat förberedelserna för nästa års val. Och att det är särskilt kvinnorna, som nu skola prepareras, faller av sig självt, eftersom de stå inför sin debut i det politiska dramat. Kvinnornas egen ansvarskänsla inför sin nya ställning har senast tagit sig uttryck i en serie utmärkta samhällskurser, och männens iver att öka sina respektive partiets numerär, märker man på den mängd av politiska föredrag, som vända sig speciellt till den kvinnliga valmanskåren. Av alldeles särskilt intresse var det kvinnomöte, som den 4 nov. anordnades av Den radikale Venstreforening i Köpenhamn med inte mindre än fem talare, därav två regeringsmedlemmar.

Cand. mag. fru Elna Munch öppnade talens rad med ett livfullt anförande, vari hon bl. a. strök under hur oerhört viktigt det är, att kvinnorna skaffa sig politisk upplysning. Nu duger det inte att hoppa över tidningarnas politiska artiklar eller dra sig för politiska sammankomster och valmöten. Men något kvinnoparti varken böra eller kunna kvinnorna bilda, utan sluta sig till det parti, dit var och en närmast hör.

Indenrigsminister Rode redogjorde för regeringens dyrtidspolitik, och inte utan en viss avund erfor en svensk mötesdeltagare, att denna politik förts så, att priserna på de viktigaste livsmedlen ställa sig betydligt lägre i Danmark än i Sverige.

Kvällens glanspunkt var finansminister Edvard Brandes ståtliga tal om Kvinnan och riksdagen, varur några brottstycken här anföras:

"Jag vill gärna strax uttala min glädje över att frågan om kvinnorösträtten löstes genom Junigrundloven. Jag har aldrig kunnat finna något bevis, varför man skulle neka den ena hälften av samhället medborgarrätt, så snart som kravet framställdes med en sådan styrka, att man kunde anta, att ej bara några få brushuvuden och upporsandar talade på en mängd av likgiltigas vägnar. Och likväl vågade man ej vara alltför sträng, även om den första hären bestod av idel office-rare, ty så börjar ofta det nysa politik, i det den påpekar för de okunniga en nödvändig fordran, som de obetingat måste uppställa, om de eljest skola kunna uthärda livet. Och ut från denna dittills okända nödvändighet framgår så en mäktig rörelse, starkare kanske än dess förste ledare hade tänkt... Från en del håll hävdas det, att kvinnorösträtten kommer att ödelägga husfriden — vilket säkert är bara 'vrövl', ty en starkare samhörighet kommer naturligtvis att uppstå, när hustrun verksamt delar mannens politiska intressen."

Och talaren antydde, hur detta tar sig uttryck redan vid de kommunala valen. Aldrig ser man så många äkta par vandra arm i arm som på valdagen och det t. o. m. före frukosten, och sådana, som annars bruka gå var för sig. Även Brandes framhöll, att lika litet som det finns ett mansparti, lika litet kommer det att bildas ett kvinnoparti i riksdagen. Han slutade med att hälsa kvinnorna välkomna in i politiken.

L. M.-S.

Kyrkomötet antar äktenskapslagen.

Efter en delvis mycket hetsig diskussion, som pågick i två dagar, antog kyrkomötet med ganska stor majoritet de delar av den nya äktenskapslagen, som fallit under dess prövning. I voteringen bifölls nämligen utskottets förslag med 37 röster mot 20.

Kvinnorörelsen i medicinsk belysning.

Forum för den 30 oktober innehåller en artikel "Adlers nevroslära och några reflexioner med anledning av densamma" av dr. Alfhild Tamm, en artikel, som vi livligt rekommendera våra läsare, att i sin helhet ta del av. De kvinnor, som arbetar för vinnande av politisk medborgarrätt för sitt kön, få ett kraftigt stöd i de slutsatser, som artikelförfattaren drar ur Adlers arbeten. Vi kunna icke neka oss nöjet att här återge några brottstycken ur den intressanta artikeln.

Med sin redogörelse för Adlers uppfattning jämte citat från ett annat vetenskapligt arbete, Handbuch der menschlich-natürlichen Sittenlehre av A. Döring påvisar dr. Tamm, att behovet av eget värde säkerligen är en ytterst viktig drivkraft för människans handlande och "att det för till ett verkligt etiskt liv, då det är grundat på ett beslut att vinna värde genom sin betydelse för den stora gemenskapen av människor, för det hela, och samtidigt är förbundet med insikt om hur detta mål skall nås". Med tillämpning på kvinnorörelsen och med tillbakavisande av en från manligt håll framkommande beskyllning, att kvinnorna genom att eftersträva jämlikhet med mannen skulle råka in på sjukliga avvägar, säger artikelförfattaren:

Vi kvinnor böra alltid komma ihåg, att det icke är denna att söka efterhålla mannen, åtminstone icke hans fel utan fastmer genom att söka bringa vår egen egenart till allt rikare utveckling, som vi skola komma långt fram i denna hänseende. Att detsamma skulle gälla kvinnorörelsen i dess helhet anser jag icke utan vidare klart. Denna anser jag visserligen för att vinna rösträtt, lika lön för lika arbete, samma rättigheter inom familjen, alltså i stort sett för "jämställhet med mannen". Men äro nu alla dessa strävanden av okvinnlig beskaffenhet, ja, kanske rent av nevrotsiska? Det vore mycket beklagligt, om så vore förhållandet. Vi skulle då ha att draga oss tillbaka till vår förra obemärkthet och verka utslutande inom hemmen. Ty det är klart, att det framför allt är kvinnornas deltagande i förvärvsarbetet, som gjort nämnda frågor aktuella. Men oavsett det faktum, att nutidens ekonomiska förhållanden göra en sådan återgång otänkbar, är det ingalunda självklart, att dessa strävanden äro stridande mot kvinnans natur. De av mannen stiftade lagar, som binda kvinnorna, äro inga naturlagar, oppositionen mot desamma ej nödvändigtvis naturstridig. Huru långt kvinnans naturliga anlag sträcka sig, vet man väl knappt ännu. Först när inga konstlade skrankor mera binda kvinnan, torde man kunna se vidden

av hennes begåvning och kunna bedöma dess begränsning. Det offentliga erkännandet av att hennes egenskap av kvinna ej på något område hindrar henne, om hon eljest besitter nödiga kvalifikationer, torde komma att verka fördelaktigt på mannens aktning för henne och på vad som måhända är viktigare, på hennes egen självuppskattning. Ty enligt min erfarenhet lida många utanför hemmet arbetande unga kvinnor, även synnerligen begåvade, av tvivel på sin egen förmåga, helt säkert därtlill suggerade av den allmänna meningningen. Ett obetydligt nederlag kan trycka dem till jorden, de inbilla sig vara på orätt plats och mena, att de ej fullgöra kvinnans bestämmelse, då de ej äro gifta, ej mödrar. Det är klart, att en sådan stämning kan vara i hög grad nedtryckande och skadlig, ty tillfälle till ett lyckligt äktenskap erbjuder sig ej utan vidare. För övrigt lider kvinnans självkänsla även mången gång, då hennes huvudsakliga verksamhetsfält faller inom hemmet, ty även där är mannen herre, åtminstone enligt lag. Under idealiska förhållanden betyder detta intet, praktiskt taget, men nog verkar det ändå nedslående för kvinnan att veta, att så snart missförhållande råder, mannen städe har lagen på sin sida. Nu är visserligen att förvänta, att i Sverige tämligen snart en ändring i dessa förhållanden skall komma att genomföras, men måste detta bleve av, om ej kvinnorörelsen existerade?

Att särskilt en sådan sak som den allmänna rösträtten innebär ett symboliskt erkännande åt varje medborgares lika värde för det hela och därför medför en höjning av den enskildes självkänsla, anser jag otvivelaktigt. För rörelsen betraktar jag detta moment som rösträttsens kanske allra största betydelse. Innan jag fick denna synpunkt klar för mig, var jag dess motståndare och det synes mig ännu, som om mångväldet lätt skulle kunna föra till farliga konsekvenser. Jag tror, att i oroliga tider en upplyst despotism kanske skulle vara mera tryggande. Och dock är jag övertygad om, att man får lov att hålla på den allmänna rösträtten och ha fördrag med det ökade partibråk och andra svårigheter, som den för med sig. En rösträtt, uträckt till alla, låg som hög, fattig som rik, måste nämligen på många sätt vara gagnelig. När alla i fråga om denna grundläggande rätt äro likställda, känna de också sitt värde för sitt land och i och med detsamma sina plikter gent emot detta. Helt säkert ligger här ett viktigt uppfostrande moment, som kanske innebär, att massorna i framtiden skola bli bättre skickade att förvalta sin rösträtt, än de nu äro. Om man skulle utsträcka Adlers åskådning även till detta område, skulle man även kunna säga, att den torde innebära ett icke oväsentligt hälsomoment. Är detta sant, så borde det även i lika mån gälla beträffande den kvinnliga rösträtten.

Föräldraskap — ett nytt rättsinstitut.

I.

Av jur. kand. *Eva Andén.*

Vid en jämförelse mellan å ena sidan de danska och norska barnlagarna från respektive 1908 och 1915 samt å andra sidan den svenska reglering av oäkta barns ställning i den härutinnan oförändrat gällande 1734 års lag (med komplement av 1866 och 1905 års lagar om begränsad arvsrätt för sådana barn), kan man inte värja sig för den slutsatsen, att det är en ny åskådning, som håller på att arbeta sig fram på detta område. En kort redogörelse för de väsentligaste skilligheterna mellan vår rätt och exempelvis den norska lagen torde visa i vad riktning denna nya uppfattning går.

Vår svenska rätt skiljer på äkta och oäkta barn. Enligt den nya redigering av bestämmelserna om äkta och oäkta börd, som i och med den nya äkten-skapslagen träder i kraft den 1 januari 1916, skall såsom *äkta* barn anses:

1. Barn, som är avlat i äktenskap.
2. Barn, vars föräldrar efter avlelsen ingått äktenskap med varandra.
3. Barn, som är avlat i trolovning.
4. Barn, vars föräldrar efter avlelsen ingått trolovning med varandra.

Under 1. och 2. omnämnt barn blir äkta, även om föräldrarna voro så besläktade eller besvägrade med varandra, att äktenskapet återgå. Om trolovning slutits, ehuru mot äktenskap var hinder av nu nämnd beskaffenhet, slut barn, som efter trolovningens slutande avlats, likväl äkta, om föräldrarna eller en av dem var i god tro.

Från den i omredigeringen icke inbegripna § 7 i Ärvdabalkens 8 kap. kan som ytterligare fall upptagas.

5. Barn, som avlats i våldtäkt.
- Barn avlade under andra än under 1—5 nämnda förutsättningar äro att betrakta såsom *oäkta*.

Den principiella rättsliga olikheten mellan äkta och oäkta börd kan närmast karaktäriseras så, att äkta barn i väsentligare avseenden följer fadern och oäkta modern. Så erhåller t. ex. äkta barn faderns nationalitet, religion och namn varemot oäkta erhåller moderns. Fader är förmyndare för och utövar vårdnadsrätten över sitt äkta barn, (över vilket modern just intet har att bestämma, med vissa undantag för utomäktenskapliga äkta barn) och modern har motsvarande oinskränkta rätt beträffande det oäkta barnet. Denna bördsskillnad är kanske skarpare vad arvsrätten beträffar. Äkta barn, som räknas tillhöra både faderns och moderns släkt, tar arv efter bå-

dadera. Oäkta barn, som törhända ursprungligen enligt 1734 års lag ansågs utan släkt med undantag dock för sin egen släkt nedstämning avkomma, njuter enligt lagar av åren 1866 och 1905 arv efter moder och modernefränder. Genom dessa lagar upphöjdes alltså det oäkta barnet att få räkna släkt med först sin mor och sedan även med hennes fränder. Från arvsrätt och släktskap med far och dennes fränder är det fortfarande av svensk lag utestängt.

En nog så karaktäristisk inkonsekvens att beakta är, att lagstiftarna icke i sammanhang med antagande av nyssnämnda arvslagar av 1866 och 1905 stämmo sig för med att upphäva bestämmelsen om ett oäkta barn skall ärvas såsom äkta. På grund av detta förbiseende har den dag som i dag är både fader och moder, både fadernefränder och modernefränder rätt att taga arv efter oäkta telning, som däremot icke har motsvarande rätt beträffande far och farsfränder.

Vad rättigheterna för övrigt gent emot far och mor beträffar, så anses äkta barn ha rätt till försörjning och uppfostran efter föräldrarnas stånd och villkor. Oäkta har däremot enligt ännu gällande Ärvdabalkens 8:7 allena rätt att av fader och moder njuta nödtorftig föda och uppfostran, till det sig själv nära kan, d. v. s. i allmänhet till 15 år. Alltså alldeles oberoende av om föräldrarna eller en av dem har god råd. Understödet skall fördelas på dem till hälften vardera, även här oberoende av om den ene är i god ekonomisk ställning och den andre kanske ingenting har att komma med.

Ännu mer karaktäristisk för svensk lags ståndpunkt är vilka möjligheter den erbjuder att realisera dessa barnets rättigheter gent emot far och mor. Vi kunna ju beträffande ett äkta barn förutsätta, att fadern nekar eller underlåter att fullgöra sin försörjningsplikt. Barnet och inte heller modern för barnets räkning kan inför domstol göra gällande några rättigheter härutinnan eller få någon myndighet att realisera försörjningsanspråket. Den enda hjälp samhället består är, att om barnet kommer att lida sådan nöd, att fattigvården måste ingripa och meddela understöd, fattigvårdsstyrelsen då kan vända sig mot barnafadern och med medel enligt fattigvårdslagen tvinga honom uppfylla sina fadersförpliktelser. Oäkta barns ställning är på visst sätt, så underligt

Thugater.

En berättelse om makt.
Av Multatuli.
(Översättning från holländskan.)

Thugater mjölkade sin faders kor, och hon kunde mjölka, ty den mjölk hon bragte hem gav mera smör, än den hennes bröder förde med sig. Och jag berättar detta för att framhålla, att Thugaters bröder gjorde rätt i att inte mjölka så noggrant, i vilket fall som helst var det klokt. Innan de unga lantmännen hinna ut på fältet, stå korna väntande vid grinden för att befrias från den överflödiga mjölk, som de egentligen bereda åt sina kalvar. Men människorna tycka om att äta kalvkött, och därför är juvret spänt av all mjölken. Vad händer nu medan korna stå och vänta vid grinden? Jo, den lättaste delen av mjölken, grädden, fett, smöret, flyter upp och ligger längst inne i juvret. Den som mjölkar länge och ihärdigt får till slut fram den feta mjölken — den som har bråttom lämnar grädden kvar.

Och hör nu! Thugater hade inte bråttom, men det hade hennes bröder. De ansågo, att de hade rätt till något annat

än att mjölka sin fars kor. Men hon hade ingen tanke på denna rätt.

— Min far har lärt mig att skjuta med pil och båge, sade den ene av bröderna. Jag kan leva av jakt och vill gå ut i världen och leva för egen räkning.

— Mig lärde han att fiska, sade den andre. Jag vore väl galen, om jag alltid höll på med att mjölka åt andra.

— Han lärde mig, hur man skall bygga en båt, ropade den tredje, jag vill veta, vad som finns på andra sidan havet.

— Jag vill bo samman med en ljushårig kvinna, sade den fjärde, och jag vill ha ett eget hus samt många Thugater, som mjölka åt mig. Så hade varje bror en önskan, ett begär, en vilja. Och de voro så upptagna av sina önskningar, att de icke gävo sig tid att mjölka ut grädden, vilken korna nu fingo behålla till ingens nytta. Men Thugater mjölkade till sista droppen.

— Far! ropade bröderna till slut, vi reser.

— Vem skall då mjölka? frågade fadern.

— Thugater.

— Men hur skall det bli, när hon också får lust till att ro, fiska, jaga och se sig

om i världen. Hur skall det bli, när hon kommer att tänka på att vilja bo samman med en ljus eller mörk man, så att hon får sitt eget hus och vad därtill hörer? Er kan jag undvara, men inte henne, ty hon bringar hem den bästa mjölken.

Efter att ha besinnat sig en stund, svarade sönerna.

— Far, lär henne ingenting, så skall hon hålla på med att mjölka till sina dagars ända. Visa henne inte, hur en spänd sträng kan sända av en pil, så skall hon aldrig få lust att jaga. Berätta henne inte om fisken, som simmar efter den vassa kroken, som är dold under betet, och hon skall aldrig tänka på att kasta ut nät eller krok. Lär henne inte, hur man holkar ur en trästock, så att man med hjälp av den fortskaffar sig på vattnet; då skall hon aldrig längta till andra sidan havet. Och säg henne aldrig, att hon samman med en ljus eller mörk man kan skapa sig ett eget hem. Säg henne aldrig detta, o fadern, så skall hon alltid stanna hos dig och mjölka dina kor, men låt oss draga dit vi vill.

Så talade sönerna. Men fadern, som var en mycket försiktig man, svarade:

— Men vem skall hindra henne från att veta, vad jag icke lärt henne. Hur skall

det bli, när hon få se flugan föras bort av en förbifytande gren, och när träden på hennes slända drar ihop sig och spännes ut. Hur skall det bli, när hon vid bäckens rand iakttagit fisken, som lurar på den slingrande masken, men i sin iver tar miste och biter sig fast i det vassa gräset. Och till slut hur skall det bli, när hon i klövern finner det rede, som lärkan byggt.

Sönerna funderade en stund och svarade:

— Hon kommer inte att dra några lärdomar av allt detta, det är hon för dum till. Vi skulle inte heller förstätt det, om du inte förtalt oss allt.

Men fadern svarade:

— Nej, dum är hon inte. Jag är rädd, att hon lär sig själv, det jag lärde er. Dum är Thugater inte.

Sönerna tänkte åter efter och sade:

— Far säg henne detta: att veta, förstå och begära — är syndigt för en ung flicka.

Då blev den mycket försiktige fadern nöjd. Han lät sina söner draga bort för att jaga, fiska, se sig om i världen och gifta sig. Men Thugater förbjöd han att veta, att förstå och att begära. I ovetenhet fortsatte hon att mjölka till sina dagars ända. Och så skedde allt intill denna dag.

det än låter, i detta avseende gynnsammare ställt. Vid faderns underlåtenhet att bidra till barnets försörjning, kan nämligen modern såsom förmyndare för barnet instämna den försumlige till domstol med yrkande att han måtte förpliktas utgiva bidrag. Det blir en s. k. barnuppfostningsprocess med modern käre och fadern svarande. Nekar denne för faderskapet, är det modern, som skall förebibriga bevisning för sitt påstående. Kan hon framskaffa s. k. halv bevisning, åläggas mannen värjemålsed, d. v. s. han får med ed betyga, att han icke med kvinnan haft sådant umgänge, att han kan vara far till barnet. Emellanåt brukar i edstemat utsättas "en tid under vilken", men oftast lämnar domstolen avgörandet om tiden och andra synnerligen relevanta omständigheter åt mannens fria skön. Med den tillgång till kryphål för det egna samvetet och framför allt den egna logiken, som ett sådant åt parten överlämnat avgörande för med sig, har det också blivit ett man torde kanske våga säga officiellt erkänt faktum, att mened i sådana processer är mycket ofta förekommande. Den uppfattningen att man kan vara far till barnet men ändå "svära sig fri" — från underhållsbidraget — är nog ganska vanlig.

Erkänner mannen faderskapet eller brister han åt förelagd ed eller anses han mot sitt nekande utan att edgång medgivits honom kunna vara far till barnet, har Rätten att bestämma storleken av hans försörjningsbidrag. 8—12—15 kronor plägar utdömas.

Med detta domstolens utslag har barnet eller rättare modern, såsom förmyndare till barnet, icke fått ut försörjningsbidraget av fadern, endast fått förklarar, att det har rätt till ett sådant. Betalar fadern trots detta icke, har modern att vända sig till de exekutiva myndigheterna för att få ut beloppet. Här möter åter en stötesten. De allra flesta oäkta fäder höra till dem, som utom det allra nödvändigaste äga allena vad de förtjäna — sin arbetslön. Enligt Utsökningslagen § 67 kan gäldenärens innestående avlöning icke utmätas, förrän han är berättigad att lyfta den. Passar icke utmätningssmannen på vid avlöningstillfället och lägger beslag på den del av lönen som rättvisligen löntagarens oförsörjda barn bör ha, så kan man vara viss om att det sedan är för sent att få något. Det går så lätt att placera över konstanter på andra personer, så att de äro tillgängliga för en själv men utom räkningen för andra. Och då står modern och barnet där med domstolens högtidligt avkunnade utslag, att svensk lag förpliktar fadern såväl som modern att försörja barnet. Och om barnet inte dör av svält, — det får ju på det här viset bara halv ranson, — så gör det nog vid mognare ålder en del reflexioner om, vem det är lagen skyddar, och ett testamente, som utesluter fadern från arvsrätten.

En sak att särskilt i detta sammanhang taga upp är frågan om anonymitetsrätten. Genom ett kungligt brev den 17 oktober 1878 angående barnamord stadgas, i punkt 7, att kvinna, som vill å okänd ort framföda foster, må i sådant uppsåt lämnas ostörd utan någons åtal eller efterfrågan om hennes person. Denna bestämmelse kompletteras av § 21 i gällande barnmorskereglementet av den 3 september 1909, där barnmorska, om kvinnan vill vara okänd, är förbjuden att avtvinga eller avlocka henne någon uppgift, som ej har med förlösningen att skaffa. Genom att begagna sig av den i denna bestämmelse givna rätten, kan en moder beröva sitt barn — äkta eller oäkta — all rätt till far och mor, släkt och familj.

Norsk lag skiljer på, å ena sidan äkta barn och å andra sidan barn, vilkas föräldrar icke ingått äktenskap med varandra, och har skilt på bestämmel-

serna om dessa kategorier i två olika lagar. Lagen om föräldrar och äkta barn är emellertid synnerligen kort, emedan den i stora delar hänvisar till lagen om de utomäktenskapliga barnen.

I den norska lagen om barn, vilkas föräldrar icke ingått äktenskap med varandra, finnes icke någon anonymitetsrätt. En kvinna, havande utom äktenskap, är skyldig att inom tre månader förrän hon väntar sin nedkomst och senast vid barnets födelse göra anmälan om detta samt tillika uppgiva, vem som är fader till barnet. Anmälan sker till den s. k. bidragsfogden, som fortskaffar densamma med erforderliga upplysningar till amtmannen, vilken därefter utfärdar föreläggande för den uppgivne fadern. Detta föreläggande innehåller, att om mannen erkänner sig vara barnets far, han också kommer att så anses, samt att han, om han icke erkänner detta, måste inom 4 veckor väcka talan mot modern, för att icke trots sitt förnekande av faderskapet, betraktas som far. Alltså här ett förfarande raka motsatsen till det svenska, där det är modern, som genom att öppna process merendels skaffar sitt barn dess fader.

Vad därefter barnets ställning till föräldrarna beträffar, så göres i princip ingen skillnad mellan fadern och modern. § 1 i den nämnda lagen anger klart utgångspunkten, att barnet har samma rättsställning i förhållande till fadern som i förhållande till modern. Det har rätt till såväl faderns som moderns familjenamn, har rätt till underhåll, uppfostran och yrkesutbildning av både fader och moder. Det skall uppfostras efter faderns villkor, men efter moderns om hon har det bäst ställt. Dess uppfostran skall över huvud taget ske med hänsyn tagen till den ekonomiskt bäst situerades villkor. Barnet skall som regel vara hos modern men under vissa förutsättningar kan det överlämnas till fadern. Den av föräldrarna som har barnet hos sig skall sörja för det som om det vore äkta fött. Den av föräldrarna, som ej har vårdnaden har att lämna penningbidrag. Uppfostringsbidrag skall som regel utgå tills barnet fyller 16 år (i vissa fall 15 år), men kan utgå även vid högre ålder, om endera eller båda föräldrarnas ekonomiska ställning motiverar detta. Uppfostringsbidraget uppdelas icke matematiskt lika på båda föräldrarna utan proportionellt efter varderas ekonomiska villkor, lika stor börda realiter sett.

Om modern har barnet hos sig, skall fadern betala ett särskilt bidrag för de första 9 månaderna efter födelsen, uppställningsbidrag, i stad minst 20 kronor under den första månaden och minst 15 för de följande, på landet 15 respektive 10. Till modern skall fadern också betala utgifterna vid nedkomsten och skötseln under barnsången samt för läkare och barnmorska. Detta även om barnet är dödfött.

Vidare skall fadern till modern betala bidrag under de tre sista månaderna före barnets födelse. I stad minst 20 kronor i månaden och på landet minst 15.

Om faderskapet icke skulle kunna ådagaläggas t. ex. genom den omständigheten, att kvinnan under den kritiska tiden haft sådant umgänge med flere män, så att de alla ha förutsättningar att kunna vara far till barnet, skall nu nämnda bidrag till moder och barn utgivas av dessa de s. k. bidragspliktige solidariskt.

En olikhet mot svensk lag är vidare att om någon fader eller bidragspliktig — ny familjerättslig titel! — tredskar att betala, kan hans arbetslön innehållas (införsel) på anmodan av bidragsfogden. Skulle arbetsgivaren icke ställa sig en sådan anmodan till efter rättelse, blir han själv ansvarig för beloppet. Även böter, fängelse intill 3 månader samt tvångsarbete kunna användas så-

Innebörden av det holländska rösträttsförslaget.

Brev till Rösträtt för Kvinnor.

Alltsedan den nuvarande författningen år 1887 infördes i Holland, har agitationen för en rösträttsreform pågått, då författningen inskränkte rösträtten till män, som uppfyllde vissa i lagen fastställda villkor för densamma och som ägde en viss social ställning. Agitationen bedrevs till en början endast av män och för män, den ledde till att år 1897 ett ganska demokratiskt rösträttsystem antogs, vilket nu bragt antalet valmän upp till nära en million. $\frac{2}{3}$ av männen över 25 år äro alltså rösträttslösa jämte alla kvinnor. De senare ha alltid drivit sin egen agitation utan hjälp från något politiskt parti, och år 1894 bildade de en kvinnlig rösträttsförening, vars medlemsantal nu uppgår till 18,000.

Åren 1900—1908 låg den nationella aktionen för en rösträttsreform i händerna på en kommitté bestående av politiska partier, fackföreningar och andra föreningar, vilken yrkade på allmän rösträtt. För detta ändamål krävde den en författningsrevision. År 1908 upplöstes denna kommitté, och agitationen har sedan varit anförtrödd åt det socialdemokratiska partiet i förening med fackförbunden. Det socialistiska partiet samlade 1911 320,000 underskrifter på en petition till regeringen om allmän rösträtt, och år 1912 då parlamentet öppnades, den s. k. "röda tisdagen", kom det nästan till oroligheter med polisen i residenset, så ivrigt trängde folkmassan på.

Den närvarande regeringen har utgått ur valen 1913 och är därigenom förpliktad att framlägga en författningsrevision i riktning mot allmän rösträtt och avskaffande av de hinder författningen lägger för kvinnornas rösträtt. I dag (den 1 november) har regeringen framlagt lagen om författningsrevision, och en del av art. 80 lyder så:

"Rätt att välja medlemmar till Andra kammaren tillkommer manliga innevånare, holländska medborgare eller de som av lagen erkännas som sådana, vilka uppnått den ålder, som lagen skall fastställa, vilken icke får sättas lägre än 23 år, samt kvinnliga innevånare ägande samma kvalifikationer, försävt till lagen vill giva dem rösträtt av orsaker, som icke äga sammanhang med deras ekonomiska ställning."

Detta innebär ett verkligt steg framåt för kvinnorna, eftersom de icke längre äro diskvalificerade, och författningen t. o. m. uppmanar vällagen att giva kvinnorna rösträtt. Men vilka kvinnor skola ha rösträtt? Och vilka icke? Och varför ställer förslaget de båda könen på samma plan i fråga om valbarhet, men ej i fråga om rösträtt? Dessa frågor komma måhända riksdagsdebatterna att besvara. Det kommer då också att visa sig vad verkan den kvinnliga rösträttsföreningens oförtröttade agitation haft.

Liksom de flesta av de till den Internationella kvinnorösträttsalliansen anslutna föreningarna befattar sig den holländska rösträttsföreningen icke med rösträttens utsträckning, kvalifikationerna för rösträtten eller antalet valmän. Rösträttsföreningen håller sig utanför klasskampen, vilken den överlämnar åt socialisterna. Den begränsar sin aktion till kravet på att könet icke skall utgöra något hinder för rösträtt,

som påtryckningsmedel. Bestämmelserna om detta kompletteras av utvandringsförbud för sådan fader eller bidragspliktig, som icke fullgjort honom åliggande försörjningsplikt eller i vissa fall icke kan ställa borgen för icke förfallna bidrag. Utvandringsagenten kan i vissa fall bli ansvarig för den utvandrades dylika förpliktelser.

Aktivistiska tendenser.

Det var många kloka och tänkvärda saker fru Ebba von Eckermann uttalade i sitt inledningsföredrag vid det diskussionsmöte rörande kvinnlig värnplikt, som ägde rum å K. F. U. M:s lokal i Stockholm torsdagen den 4 november. En sammanfattning av det sagda utmynnade i att den unga flickan borde uppfostras till en ansvarsmedveten medborgarinna, i stånd att ingripa i samhällsmaskineriet och bliva männens ersättare, om dessa, i händelse av krig, skulle kallas under fanorna. Det var stora krav, som ställdes på den unga kvinnan, krav, vilka den moderna tidsandan komplicerat, och som måste fyllas för att inte kontinuiteten skall lida avbräck.

Men varför satte fru v. Eckermann punkt efter skyldigheterna? Varför drog hon inte ut konsekvenserna av vad hon förut yttrat och satte ett likhetstecken mellan rättigheter och skyldigheter?

Högersynpunkterna om kvinnans plats i hemmet ha inte bara i teorien blivit motsagda. Även i praktiken ha de jämmerligen brustit, därför att tidsförhållandena själva bevisat deras ohållbarhet. Hur skulle kvinnorna kunna tänkas ingripa i männens yrken och fylla deras platser, vilket kriget i många länder nödvändiggjort, om de uppfostrades allenast till en makas och moders plikter. Det måste finnas en växelverkan mellan hem och samhälle för att inte det förra skall bli en död punkt i den allmänna utvecklingen, ett tillstånd av stagnation, där gemenskapen och solidariteten med det stora hela inte förnimmes. Detta samhällsansvar betonades också av fru v. Eckermann, men för att den kvinna, vars medverkan i samhället man påyrkar, och som samtidigt måste fylla de plikter hemmet ställer på henne, inte skall betraktas som underlägsen, måste hon erkännas som fullmyndig medborgare och för sin del kräva, inte bara ansvaret och skyldigheterna, utan även rättigheterna.

Vart skyldigheterna utan medborgarsansvar komma att leda, därom bar fru Silléns uttalande vittne. Man måste fråga sig om de kvinnor, vilka föra så hädiska och cyniska ord på läpparna, icke fränsaga sig medborgarskapet just därför att de icke våga bära ansvaret för de åsikter de proklamera. Att bringa någon reda i det konglomerat av krigshänförelse, vämjelse vid stillaständet, socialistiska partiledare, sexuell tygellöshet och politisk rösträtt för kvinnor, som fru Sillén med oratorisk svada förde fram, har sig icke lätt, och då hennes tal icke stod i ringaste sammanhang med diskussionen i övrigt, väntade man hela tiden på ordförandens ingripande,

och fordrar i överensstämmelse därmed begränsad rösträtt för kvinnor, om männen endast ha begränsad sådan, och allmän rösträtt för kvinnor, om männen äga allmän rösträtt. Det senare blir fallet i Holland, om regeringsförslaget blir lag.

Våra ansträngningar måste nu koncentreras på att få det föreliggande förslaget antaget med tillägg om lika rösträtt för män och kvinnor. Förra året samlade rösträttsföreningen under de fyra månaderna närmast före krigsutbrottet, vilket gjorde slut på all agitation, 165,000 underskrifter på en petition för politisk jämställdhet mellan män och kvinnor i författningen. Den holländska regeringen har ofta förklarat sig villig att utföra "folkets vilja", och härvidlag har folket tydligt givit sin vilja tillkänna.

Nu ha alltså de socialistiska och radikala partierna samt den kvinnliga rösträttsföreningen enat sig om samma krav: allmän rösträtt för män och kvinnor genomförd i författningen.

Martina G. Kramers.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra
träslag äfven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 114 10 Riks Tel. 65 05

Kvinnor

som äro praktiska använda

Gahns Skursåpa

till porslin, emalj, diskbänkar,
kökskärl, golv och allt omålat.

Henrik Gahns Aktiebolag, Uppsala.

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Vallingatan 18 - Stockholm C.

Rättegångar o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10-4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel., 18336.

ty platsen och ämnet för diskussionen avsågo ju varken att ge luft åt partilidelser eller att framslunga personligt färgade åsikter om förhållanden i allmänhet.

Men då fru Sillén, utan ens en varning från ordförandebordet eller en protest från de för mötet ansvariga, fick föra sitt skrivna anförande till slut, kan man inte underlåta att här på det kraftigaste reagera mot hennes synpunkter.

De idéer, som proklamerades, den brutala och cyniska maktläran utan alla förskönande omklädningar, ha vi hört många gånger förr. Det var ekon från ung-svenska förbundets glansdagar, ekon, vilkas klang blivit betänkligt ihålig och tom. Var fanns den mångbesjungna kvinnligheten, var den ömma moderligheten i fru Silléns hårt klingande tirader? Den fanns där inte alls. Men i dess ställe framskyttade maktlystnaden, hårdheten, den starkares rätt över den svagare, krigets förhållanden och fredens dåsighet, en efterklang av den ensidigt maskulina livsuppfattning, som man hade hoppats att åtminstone kvinnorna skulle hålla sig för goda att göra sig till tolk för.

Ha vi verkligen anammat så litet av krigets lärdomar, att ett förhållande av den råa styrkan, ett lovsjungande av kriget, skulle mötas av en smattande applådsalva? Veta vi så litet, förstå vi så föga, att inte all nimbus försvunnit från det tygellöshetens tillstånd, brottet mot de lagar som hitills reglerat våra samhällen, blodets, hatets, tvedräktens och förstörelsens tillstånd, som kriget i verkligheten innebär.

Fru Sillén talade om dem, som leva i lyx och överflöd, i maktighet och dåsig lättja och vilka behövde krigets uppräckning för att åter bli människovärdiga. Hur många människor i vårt land leva väl i lyx och överflöd?

Vet inte fru Sillén, att 3/4 av vår befolkning lever på en inkomst, som ej överstiger 2,000 kr. om året, en inkomst, som under tider som dessa, är liktydig med umbäranden av alla slag, och vill hon att dessa trälände, arbetande människor till råga på allt annat skola bära på krigets förbannelse för att rädda

Upprop till understödjande av kriget mot kriget.

Till Svenska Sektionen av Internationella Kvinnokommittén för Varaktig Fred har från sekretariatet i Holland insänts ett upprop, som tillställts samtliga nationalkommittéer i krigförande och neutrala länder.

Vi meddela därur följande:

"Alla nationer bidraga med eller mot sin vilja genom direkta eller indirekta skatter till död och fördärv — och dess bidrag uppgå till billioner.

De varmhjärtade ge sina millioner för att lindra nöden — och dock, deras millioner kunna endast för ögonblicket minska det elände, som billionerna förorsakat.

Kriget ställer hela folk inför oerhörda uppgifter; människovännernas uppgift blir att läka de sår, som kriget slagit; att söka hindra krigets fortvaro och förebygga dess återupprepande är uppgiften för de få, som i denna strävan se vår tids viktigaste angelägenhet.

Kriget — lindradet av dess olyckor — dess förhvirvande och förebyggande — se där de tre frågor, som i detta nu utgöra världens medelpunkt! Låt oss noga tänka efter vilken av dessa frågor, som innebär den viktigaste, den mest trängande, nödvändiga fordran.

Vi, medlemmar av den Internationella Kvinnokommittén för Varaktig Fred, ha besvarat denna fråga genom att samman-sluta oss i denna kommitté. Vi kvinnor måste börja krig mot kriget. Det är en ojämn kamp, som det vore ett vansinne att fortsätta, om vi ej ägde en fast tro, att en rättfärdig sak måste segra till sist av egen inneboende kraft. Men huru anskaffa nödigt kapital för att utvidga och utbygga vårt arbete?

Om krigsutgifterna för en dag, ja för en timme kunde komma fredsrörelsen till godo, vad skulle icke det betyda! Enligt uppgift från en krigförande makt uppgå dess krigskostnader per timme till i runt tal 700,000 mark. Vore det anspråksfullt att sätta priset för en timmes krigföring som måttstock för vad vi behöva i kampen

den fjärdedel, som hänger sig åt ett liv i maktighet och överflöd.

Äro vi blinda, då vi hävda våldet i stället för rätten, lögnen i stället för sanningen och hälsa dem med applåder. Se släktets unga och blomstrande män falla som ax för lien, se de döendes förvirvade anletsdrag, hör de sårades jämmer. Tänk på hemlösa barn och förföljda mödrar, vandra de långa sträckorna genom brända byar och städer, där ruinhögår och skelett av murrar tala om krigets härjningar, och förhållanden sedan kriget, om ni kunna, om ni orka.

Finns något spår av skönhet kvar hos konung Död, när han med tomma ögonhål rider fram sin hemska Eriksgata. Inga blommor spira, där han dragit fram. Marken ligger kal och bränd, hård och förtorkad som de människors sinnen, från vilka han tagit allt, som gjort livet värt att leva. Fosterland, hem, släkt och vänner.

Ha kvinnorna kommit så långt, att de, släktets uppehållare, livsspridarna, kommit att lovprisa tillintetgörelsen?

Gurli Hertzman-Ericson.

Till komplettering av vårt i förra numret lämnade meddelande om tillsättandet av den svenska sektionen av internationella kvinnokommittén för varaktig fred meddelas, att denna utsetts av styrelserna för följande föreningar: Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt (V. U.), Fredrika-Bremer-Förbundet, Vita Bandet, Kristliga föreningen av unga kvinnor samt Socialdemokratiska kvinnornas centralstyrelse.

för de största frågor, som världen har att lösa! Men vi begära mindre. Penningar måste emellertid anskaffas till bestridande av utgifterna. De holländska kvinnorna, som nu ensamma bära bördan av centralbyråns underhåll, måste befrias från detta bekymmer."

Så långt uppropet, som slutar med några praktiska förslag för insamling av nödiga medel. Vi låta den behjertansvärda maningen gå vidare till svenska kvinnor i den fasta förhoppning att de — som alljämt åtnjuta fredens välsignelser och som hitintills icke blivit ställda inför sådana krav på sin offervillighet, som exempelvis Hollands kvinnor, vilka härberget, klätt och fött hundratusental av krigets olyckliga offer — i sin mån gärna vilja bidra till vidmakthållande av den förbindelseled mellan kvinnor i olika länder, vilken grundades genom kongressen i Haag och alljämt uppehålls genom den i Amsterdam befintliga centralbyråns verksamhet. Detta band av internationell samhörighet får icke brista.

Bidrag, även de minsta, mottagas av undertecknade.

Stockholm i november 1915.

Svenska Sektionen av Internationella Kvinnokommittén för Varaktig Fred.

Anna Kleman, ordförande,
Valhallavägen 59, Stockholm.

Mathilda Widegren, vice ordförande,
Sibyllegatan 59, Stockholm.

Ellen Palmstierna, sekreterare,
Riddaregatan 49, Stockholm.

Nina Andersson, kassaförvaltare,
Västerås.

Anna Lindhagen,
Floragatan 15, Stockholm.

Livsmedelsfrågan.

(Forts. fr. sid. 1.)

har t. o. m. uttalats den åsikten, att det vore olämpligt, om färsk sill komme in i stora mängder, ty allmänheten tycker ej om färsk sill, utan följden skulle bli, att den måste skickas till guanofabriker. Om en så förvänd uppfattning gör sig gällande å Er ort, så bör Ni upplysa vederbörande om misstaget. Har man någonsin ansett sig ha råd att förkasta ett så värdefullt födoämne, så äro dock nu tiderna sådana, att man mer än gärna håller till godo med färsk sill. Upplys även vederbörande om, att när överskott av färsk sill uppstår, är saken för övrigt lätt hjälpt med att man föranstaltar om nedsättning eller annat slags konservering därav, t. ex. nedläggning som kryddsill.

Vilja vi göra en verklig insats i livsmedelsfrågan, måste vi emellertid söka sätta oss in i den och se den från alla håll. Det är en högst komplicerad och ömtålig fråga. Allmänheten är ofta böjd för att tro, att saken är lätt löst genom att t. ex. exportförbud utfärdas eller maximipris åsättas vissa varor. Vi måste emellertid lära oss förstå, att det finns många förhållanden att ta hänsyn till, innan sådana kraftåtgärder vidtagas, och att bland annat producenternas intressen ej få förbises. Svårigheten är emellertid att se var deras rättmätiga intressen upphöra och profitbegäret blir det förhärskande. Vi bli med skäl misstänksamma, när från lantbrukarehåll genast hotas med att man helt enkelt upphör med produktion av en eller annan va-

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmstorgsgatan 6, Stockholm

Svea Växt

Landets förnämsta

MARGARIN

Kvinnornas Kalender 1916

är nu utkommen och anbefalles åt varje föreningsmedlem. Den lämpar sig synnerligen väl som julgåva och säljes till ett pris av 1 kr. pr exemplar.

Rekvizitioner ställas till fröken Hildur Öjer, Göteborg I, och mottagas även pr telefon Göteborg 13344 kl. 5-6 e. m.

Upplagan är begränsad, vadan beställningar skyndsamt böra verkställas.

ra, i samma stund som minsta tvång hotar i form av exportförbud eller maximipris.

På ännu ett verksamt sätt kunna kvinnorna, enkannerligen kvinnosammanslutningar, såsom rösträttsföreningarna, bidra till att underlätta husmödrarnas arbete under denna tid, nämligen genom att igångsätta kurser i dyrtidshushållning. Från stadsförbundet har till de olika folkbildningsinstitutionerna i landet utsänts en skrivelse med uppmaning att snarast möjligt sätta i gång över hela landet en ingående upplysningsverksamhet rörande hemmens ekonomi. På många håll har arbetet redan förberetts. Så har Folkbildningsförbundet satt sig i förbindelse med skolkökslärarinnor från olika håll med förfrågan om de äro villiga att genom föredrag eller matlagingsdemonstrationer delta i denna verksamhet. Arbetarnas Bildningsförbund har ävenledes upptagit frågan på sitt program och står redo att vid rekvisition utsända lärarinnor. För de trakter, där ej lämplig uppsättning för matlagingsdemonstrationer finnes, tillhandahåller man även ett ambulerande demonstrationskök från Statens skolköksseminarium, som också utskickar lärarinna med köket. Det utgöres av de nödvändigaste redskapen för enkel matlagning jämte Primusar för kokningen. För att man skall få möjlighet använda stekugn, är det emellertid önskvärt, att i närheten av demonstrationslokalen ett rum med spis finnes att tillgå.

Det är att hoppas, att de olika föreläsningföreningarna eller de lokala livsmedelskommissionerna skola begagna sig av dessa möjligheter, som nu erbjudas. Rösträttsföreningarna ha i allmänhet icke tillräcklig ekonomisk bärkraft för att ensamma kunna stå som anordnare för dylika företag, men kunna dock verka för saken genom att laga, att man inom de olika kommunerna verkligt anordnar de erbjudna föredragen eller demonstrationerna, samt genom att erbjuda sig att stå för besväret, om ock ej för kostnaden. I närvarande dyrtid är vad som behövs visserligen först och främst bättre tillgång på livsmedel, med ty åtföljande prisnedsättning, men i alla händelser, och särskilt när denna hjälp ej höres av, bör ej glömmas, att även ökade kunskaper äro en god hjälp.

Gertrud Bergström.

En gemensam plattform.

för motståndet mot kvinnorösträtten hos två representanter för så i övrigt vitt skilda politiska åskådningar som hr Millqvist i Östergötlands Dagblad och hr Rydén i Arbetet tyckas de nyss avslutande norska valen utgöra. Hr Millqvist konstaterar först med en viss skadeglädje, att ingen enda kvinna icke heller nu blivit vald, och det fastän allmän rösträtt för kvinnor blivit införd. Hr Millqvist vet nog annars lika bra som vi, att så länge det nu rådar de valsystemet — majoritetsval i enmansvalkretsar — tillämpas i Norge, finns det ingen som helst utsikt för någon kvinna att få säte i Stortinget.

Om verkningarna av den kvinnliga rösträtten i övrigt, säger hr Millqvist, är man endast hänvisad till antaganden. En beräkning har varit synlig från socialistiskt håll, att av de nu senast tillkomna väljarna, skulle socialisterna ha lagt beslag på 54 procent, liberalerna på 29 och högern på 17.

Då omröstningen är sluten, kan man visserligen invända: "Hur vet han det", sa Bjelke om vindflöjeln", men skulle beräkningen vara riktig, torde den vara ägnad att ytterligare skärpa betänkligheterna mot ett i och för sig ödesdigert politiskt experiment.

Enligt hr Millqvist är kvinnorösträtten ödesdigert i och för sig och alldeles oberoende av hur den verkar. Annars borde ju den slutledning, vartill hr Rydén kommit, kunnat verka lugnande just på det motsatta hållet. Satta mot varandra, torde de båda uttalandena bäst kunna uppskattas till sitt fulla värde. Hr Rydén förklarar, att valresultatet blivit en besvikelse för socialdemokraterna och säger:

Nu ser man, att den till kvinnorna utsträckt rösträtten bär skulden till att inte segern blev större. I stor utsträckning har, som man borde ha väntat, kvinnorna visat, huru litet mogna de i själva verket äro för den politiska rösträtten. De ha ju nu för första gången släppt fram till stortingsvalurnorna, och de ha, uppskrämda av högerns sagor för kvinnor och med sann kvinnlig inskränkt, gett sina röster till förmån för högern.

Härtill genmäler Karlstads-Tidningen i en ledande artikel:

Man skulle knappt kunna tro att detta stått i en ledande artikel i ett av huvudorganen för ett parti, som har kvinnorösträtten på sitt program, men så är det verkligen. De svenska kvinnorna få tydligen akta sig för hr R. — änge han råda lika fritt inom riksdagen som i Arbetets spalter, så bleve det tydligen ingen kvinnorösträtt utav, förrän kvinnorna förbundit sig att rösta socialdemokratiskt! Men för högern här hemma, som hittills motsatt sig kvinnokravet på politisk myndighet av fruktan för att dess beviljande skulle oskäligt gynna socialdemokratien — för den kan det möjligen verka lugnande att läsa denna socialdemokratiska litania över de många fattiga norska skolorna som skola ha röstat höger.

Föreningsmeddelanden.

Hälsingborgs F. K. P. R. anordnade i medio av oktober sitt första månadsamkväm för hösten å hotell Continental. I ett inledningsanförande om den bortgångne statsmannen förre statsministern Karl Staaff erinrade fru Kristina Borg om vad kvinnosaken förlorat i honom, som varit en av de få, vilka i vår riksdag vågat bryta en lans för denna sak. Efter det sekreteraren, fröken Emily Bölling, föredragit sin rapport, som med godkännande lades till handlingarna, framträdde fru Fagerström och gav, i ett nära tims-långt, förtärligt anförande, en del interiörer från det bekanta Huskvarnamötet i somras, sakrikt och uttömmande. Fröken L. Gustafsson recenserade Ellen Keys i broschyrform utkomna föredrag Kriget, freden, framtiden, detta liksom föregående anförande mottaget med mycket bifall. Efter teet kom konsertavdelning med kantor Hildestrand och fru Almryd-Olsson som sångare och fru Nyberg vid pianot. Kantor H. och fru Almryd-Olsson sjöngo

dels duetter, dels solo. Applåderna föll kraftiga och ihållande efter varje nummer.

Kalmar F. K. P. R. hade den 11 oktober sitt första sammanträde för hösten. Ord-föranden öppnade mötet med några ord av tacksam erkänsla mot den nyss bortgångne Karl Staaff och hans arbete för den svenska kvinnan. Därefter redogjordes för det synnerligen välordnade och angenäma rösträttsmötet i Huskvarna, och i samman-hand därmed berördes de danska och isländska kvinnornas nyvunna politiska rättigheter och att vi äro de enda av Nordens kvinnor, som sakna full politisk medborgarrätt. De såsom grundval för en varaktig fred på Haagkongressen i april 1915 framställda önskemålen upplästes, och för-eningen uttalade sitt instämmande häri. Torgfrågan och torghandeln var aftonens diskussionsämne och framkallade ett livligt meningsutbyte, som utmynnade i ett beslut att ingå till stadsfullmäktige med en anhållan om torghandeln effektiva ordnan-de. Som föreningens kassa är i stort be-hov av förstärkning hade tillåtelse begärts och erhållits att utlotta några smärre föremål, och lotterna hade god avgång vid den tesupé, som avslutade mötet.

Malmö F. K. P. R. har under hösten haft två offentliga möten med föredrag av fru Elisabeth Wærn-Bugge om "Kvinnorna och kriget" och av fru Anna Wicksell om "Grundvalarna för varaktig fred". Efter det senare föredraget följde samkväm och föreningsärenden med diverse val. Samt-liga funktionärer omvaldes.

Stockholms F. K. P. R. hade måndagen den 11 oktober sitt sedvanliga månadsamkväm å Margareta hushållsskolas lokal. Aftonens diskussion inleddes av jur. kand. Eva Andén, som talade om Föräldraskapet — ett nytt rättsinstitut. Den diskussion som följde blev synnerligen livlig och avslutningen till samkvämet röjde deltagar-nas stora intresse för de problem, som voro under debatt.

Sundsvalls F. K. P. R. hade den 12 okt. sitt första höstsammanträde å flickskolans slöjdsal. Ordföranden, fröken Elin Wahl-quist, hälsade de närvarande välkomna och lämnade en intressant redogörelse för vad som i rösträttsintresse förekommit sedan fö-regående termin. Talarinnan dröjde även vid f. statsministern Karl Staaffs bortgång och framhöll, under betonande av den smärtsamma förlust hans fränfalle berett kvinnosakens anhängare, hur hans stora in-satser för kvinnornas arbete förpliktade till tacksamhet och nya försatser. Föreningens arbetsuppgifter under terminen diskutera-des livligt, och bl. a. beslöts att anordna diskussionsaftnar. Vid den första av dessa skulle till diskussion upptagas frågan om vilka personliga uppoffringar och inskrän-ningar, som dyrtiden ålägger oss. Frågan om den 25 öres extra beskattning pr med-lem, som V. U. förordad, debatterades. Flera förslag att skaffa pengar framställdes, men slutligen beslöts, att pengarna skulle skaf-fas genom upptagande av frivilliga bidrag vid sammanträdena. Början gjordes genast, varvid en ganska stor summa inföll.

Växjö F. K. P. R. hade den 31 augusti sitt första sammanträde för hösten, varvid fri-herrinnan Ellen Palmstierna föredrog sina intryck från internationella kvinnokon-gressen i Haag. Det känsligt och vackert framförda föredraget mottogs av förenings-medlemmarna med största tacksamhet, och aftonen kvarlämnade säkerligen hos alla närvarande ett djupt och varaktigt in-tryck. — De Bergman-Österbergska kurser-na ha sista veckan varit förlagda hit. Före-läsningar hölls den 26—29 okt. av fröken E. Aulin över följande ämnen: Statens or-ganisation och förvaltning, Äktenskapslag-stiftningen, Barnavårds- och Fattigvårds-lagstiftningen och Folkpensioneringen. Grundlinjer utdelades. De mycket instruk-tiva föreläsningarna, framförda på ett klart och lättfattligt sätt, åhördes av en efter förhållandena relativt talrik och in-tresserad åhörarskara. Söndagen den 31 okt. höll fröken Aulin ett intressant föredrag över Fredrika Bremer, vilket mottogs med livligt bifall. De av föreningsmedlemmar-na, som under veckan hade glädjen person-ligen få göra bekantskap med föreläser-skan, ha bibehållit ett i allo angenämt minne härav och äro djupt tacksamma för de väckande tankar hon gav och för det varma intresse hon visade föreningens an-gelägenheter. Det finns anledning att hop-pas, att medlemsantalet, som sista tiden visat tendens till nedgående, i samband med kurserna åter skall tilltaga.

(Forts. i nästa nummer.)

HERMAN HÅKANSON

FÄRG- & KEMIKALIE-AFFÄRER

Rikstel. 9649.

9 Gref-Thuregatan 9

Allm. tel. 9649.

REKOMMENDERAS. Medlemmar af F. K. P. R. erhålla rabatt.

Babylåda à 5 kr.

Innehållande 2 omgångar = 12 st. välsydda plagg för den nyfödde.

Maria Edgrens Vitvaruaffär
UMEÅ.

Louise Blomberg

TVÅL- & PARFYMHANDEL

39 Vesterlånggatan 39

REKOMMENDERAS

Allm. Tel. 2817.

Kammar, Borstar, Svamp m. m.

Mer och mer

övertygas den ärade allmänheten om att VYV-TVÅLEN är den förnämsta bland tvålar.

VYV-TVÅLEN säljes i varje välsorterad parfym- och herrekliperingsaffär.

Österlin & Ulrikssons Kem.-Tekn. Fabrik
YSTAD.

Blekinge länsförbund av F. K. P. R.

hade den 10 okt. sammanträde i Ronneby. Samtliga fem föreningar i länet voro repre-senterade, och dessutom voro represen-tanter från Vång, Listerby och Jämshög när-varande. På förmiddagen begav man sig till fru Augusta Tonnings rösträtts-hem, Sol-vik. Det var fru Tonnings egen motorbåt, som förde de blekingiska rösträttskvinnorna dit. Det är 1½ timmes väg, och det blev en så vacker färd i den stilla höstdagen; först genom Ronnebyån, där villaträdgårdarna, Brunnsparken och skogarna vid stränderna stodo i den allra grannaste färgprakt och sedan ut i skärgården förbi Karön och vi-dare väster ut till fiskläget Bökevik. Där på en udde ligger det vackra, vänliga Sol-vik. Här var kaffebordet dukat och innan vi började förhandlingarna, gingo vi runt i villan och besågo vårt rum, där alla rösträttskvinnor äro välkomna gäster.

Fru Tonning hälsade oss välkomna i sitt nya hem och försäkrade, att det glädde henne mycket att se länets rösträttsrepre-sentanter samlade under hennes tak. Där-efter vidtogo förhandlingarna. Till styrelse för år 1916 omvaldes fru Augusta Tonning, Ronneby (ordförande), fröken Ebba Hultquist, Sölvesborg (sekre-terare och kassör), samt fröken Sigrid Kruse, Karlskrona. Till suppleanter utså-gos fru Lisa Velander, Karlshamn, och fru Jenny Johansson, Eringsboda.

Därefter diskuterades huru man bäst skulle kunna främja rösträttsarbetet inom länet, och det beslöts att fru Tonning un-der hösten skulle göra en turné till samt-liga filialer och ett par andra orter.

Efter återkomsten till Ronneby intogs gemensam middag på Grand Hotell och därefter var möte, vartill Ronneby F. K. P. R. hade tillträde. Härvid talade fru Tonning om de danska kvinnornas röst-rättsseger och om den historiska 5 juni, då hon själv varit i Köpenhamn och be-vittnat det storartade sätt, på vilket de danska kvinnorna frat sin medborgarrätt. Fröken Sigrid Kruse gav därpå en kort skildring från Huskvarnamötet.

S. K.

Rösträtt för Kvinnors

tjuguandra nummer för 1915 innehåller bl. a.:

Livsmedelsfrågan. Av Gertrud Bergström.

»Kvinnlig värnplikt.»

Valen i Förenta Staterna. Av Edwin Björkman.

Om belgierna nu. Av Anna Lindhagen. Rec. av Anna Lenah Elgström.

Politiskt kvinnomöte i Köpenhamn. Av L. M.-S. Föräldraskap — ett nytt nytt rättsinstitut. I. Av jur. kand. Eva Andén.

Thugater. En berättelse om makt. Av Multatuli.

Innebörden av det holländska rösträttsförslaget.

Av Martina G. Kramers.

Aktivistiska tendenser. Av Gurli Herzman-Ericson.

Upprop till understödjande av kriget mot kriget.



The Queen
Stopp-Kulan
med fjäder 75 öre.



Broderingar, 5 storl.
Princess med fjäder. 75
öre pr par.
Select utan fjäder. 50
öre pr par.
Royal, ovala, utan fjä-
der. 75 öre pr par.



Täskyddare
50 öre pr par.



Hälskyddare för vuxna
75 öre f. barn. 50 öre pr par

Till landsorten mot postförskott + porto.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Rikts 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410.
STOCKHOLM

G. NYSTRÖMS MODESALONG

Drottninggatan 58, Stockholm

Allm. Tel. 14925.

Rikstel. Norr 19.

Skånska Handskmagasinet

Etablerad 1819

42 JARNTORGSGATAN 42

Allm. Tel. 14168

Välsorteradt lager av in- och utländska Handskar
och Vantar.
Parfym och herrekliperingsartiklar m. m.
Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

A. WAHLGREN SLAKTERI & CHARKUTERI

15 B Nybrogatan 15 B

Riks 3054.

Allm. 8880 & 23052

FILIAL:

17 Storgatan 17

CHARKUTERI

Riks 8194

Allm. 8865

Till landsorten fern expedition.



Söders "English School"

Tjörhovsgatan 5. Allm. Tel. Söder 6236.

Engelska lektioner o. översättningar.

ANNIE I. SCOTT.

JACOBSONS VÄLKÄNDA TAPISSERI-AFFÄR

24 B Grefsturegatan, vid Tattersall.
10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

Åberopa Rösträtt för Kvinnor vid besök
hos tidningens annonsörer.

Stockholm, Ivar Haggströms Boktryckeri A. B., 1915.